

[Rasmussen (Gylling).]

det for Fagforeningerne, saa jeg forstaaer ikke, hvad det ærede Medlem mener med, at Fagforeningerne ikke skulde være inde under de samme Forhold som andre. Naturligvis skal de være det.

Jeg skal endnu en Gang tilsige den højtærede Handelsminister Støtte til dette Lovforslags Gennemførelse. Jeg finder det paakrævet, og jeg finder, det er Rigsdagens Pligt og Flertallets Pligt at føre det igennem i denne Rigsdagssamling, saa at det bliver Lov, inden Rigsdagssamlingen slutter.

Fraenkel: Jeg vil gerne først sige et Par Ord til Socialdemokratiets ærede Ordfører, det ærede Medlem Hr. Nygaard. Det ærede Medlem Hr. Nygaard bruger i sit Forsvar for det foreliggende Lovforslag en ganske forkert Metode. Han stiller sig undertiden paa et Standpunkt, som om han fuldt ud forstod den uhyre Betydning for Udviklingen, dette Fænomen: de koncentrerede Bedrifter, har, men opblandet i hans Ræsonnement kommer der hele Tiden noget rent partiagitorisk, som fuldstændig slaar Benene væk fra hans saglige Standpunkt. Naar han f. Eks. ikke kan nævne disse Fænomener uden at tale om Kapitalismens Udskejelser, saa maa jeg bede ham undskylde, naar jeg siger, at hvis han indstiller sig sagligt, saa vrøvler han; for hvis han indstiller sig sagligt, maa han forstaa, at disse Foreteelser er, hvad jeg i Gaar kaldte Resultatet af en biologisk Udvikling, altsaa noget nødvendigt, noget, der ikke kan være anderledes. Og han maa saa ogsaa kunne forstaa, at saadant noget gror ikke op i Livet, uden at det udfører en eller anden Funktion. Det har Kapitalismen ogsaa gjort, hvad jeg lige straks skal paavise. Og naar dette er Tilfældet, kan man ikke tale om Kapitalismens Udskejelser. Kapitalismen er ingen Udskejelse. Den er noget, Forholdene har bragt frem, og jeg skal nu søge at forklare ikke alene den Funktion, Kapitalismen har udført, men jeg skal ogsaa derigennem komme tilbage til de Farer, Kapitalismen paa sit nuværende Udviklingsstrin truer os med.

Det ærede Medlem Hr. Nygaard har ikke rigtig forstaaet, at følgende to Ting ikke kan gaa i Spænd sammen. Han kan ikke paa den ene Side erklære: Jeg forstaaer godt, at disse koncentrerede Bedrifter er et Led i Udviklingen, og paa den anden Side tale om Kapitalismens Udskejelser. Det er forkert, baade sagligt og taktisk, for jeg tror nu ikke, at Socialdemokratiet paa sit nuværende Standpunkt, som jo i meget

høj Grad er et politisk Magtstandpunkt, har Brug for den Slags. Men dette er til syvende og sidst dog ikke meget værre, end naar man paa den anden Side, nemlig indenfor Højfinans og Storindustrien, mener, at der kun er Goder knyttet til denne Udvikling. Ogsaa det er forkert. Den ene saa vel som den anden Opfattelse beror paa, at man ikke rigtig forstaaer det, man er inde i.

Jeg skal altsaa forsøge paa at forklare det. Det er for øvrigt ikke første Gang, men det maa vel siges ofte, før det gaar rigtigt ind i Folk. Jeg skal nu søge at forklare, hvordan disse Foreteelser kommer frem.

Der findes i Økonomien kun en eneste virkelig Naturlov — kun en eneste. Alle andre Love, som De læser om i Lærebøgerne, kan deles i tre Kategorier: nogle, som er forkerte, andre, der ingenting siger og ingenting lærer os, og endelig nogle, der er rigtige, det vil sige rigtige *paa visse Betingelser*, rigtige i Forhold til det økonomiske Grundlag, saaledes som dette er i det Øjeblik, da Loven laves: Dette betingede ved disse Love glemmer man altid. Man betoner det ikke, eller man betoner det kun saa svagt, at det straks gaar i Glemmebogen, og man tror, at man staaer overfor Naturlove. Der gives i den hele Økonomi kun en eneste virkelig Naturlov, og den kan man ikke konstruere ud fra Luften eller ud fra nogle Forhold, der eksisterer i Tiden, og som ligesom alt andet eksisterende bliver forandret. Den ligger i Mennesket selv, den beror derpaa, at Mennesket er født med Fornødenheder. Det kan vi ikke komme fra. Det er en Naturlov. Disse Fornødenheder tvinger os til at arbejde, for at de kan blive tilfredsstillet, og det er ud fra dette Arbejde, at Økonomien udvikler sig. Men disse Fornødenheder har en Ejendommelighed, som adskiller dem — og væsensadskiller dem — fra Dyrenes Fornødenheder. Dyrene har jo ogsaa Fornødenheder, Dyrene maa ogsaa arbejde for at tilfredsstille deres Fornødenheder, men de menneskelige Fornødenheder er udvidelige, det er Dyrenes ikke; Dyrenes er konstante. Jeg har brugt det Billede en Gang tidligere: En Ko paa Faraos Tid havde de samme Fornødenheder, som en Ko har i Dag, og hvis der eksisterer Køer om en Million Aar, vil de atter have de samme Fornødenheder: at de har Skrutten fuld, og dermed er den Sag ude. Menneskenes Fornødenheder er udvidelige, ikke alene saaledes, at de *kan* udvides, men saadan, at de *maa* udvides. Det sker langsommere, eller det sker hurtigere, alt efter som Race,